

מאורע אחד הטביע את חותמו על השנה - האיש שחולל אותו היה

איש השנה תשי"ז

הרגע הגדול ביותר של עם ישראל בשנת תשי"ז היק את גדולתו ממעמד שנערך מחוץ לגבולות המדינה. הוא התקיים ביום השני, ה'ד בנובמבר 1956, ב' בכסלו, תשי"ז.

מאת קילומטרים מעבר לגבול, בקצה הדרומי של חצי האי סיני, התכנסו למיסוד החיילים העייפים שביצעו את המיבצע האחרון והרומנטי ביותר של מלחמת סיני. חיילי חטיבה 9, שפילסו להם דרך בין צוקי-בראשית, אשר רגל אדם כמעט ולא דרכה ביניהם מעולם, השלימו זה עתה את האפוס של טיראן.

הם נחתו באי טיראן, ששמו הפך כמעט לאגדה בשנים האחרונות. הם עברו על פני התותחים המפציצים של ראס-עראני, אשר שעות מעטות קודם לכן איימו על הספינות אשר חתרו לעבר אילת. הם הגיעו אל המצד הקטן והיפהפה בשפת המפרץ הכחול הנהדר של שארס-אל-שייך.

עתה עמד לפנייהם הגבר שניצח על המיבצע כולו. על גבי מכוניתו, שופע שמחת-הנצחון, עמד רב-אלוף משה דיין, בן 41, כשרצועת-כובעו מורדת אל מתחת לסנטר ומשווה לו הבעה של גבריות בלתי מרוסנת. למרגלותיו עמדו אלופי צה"ל - מפקדי הפיקודים והחילות. לידו עמד האיש שעמד בראש החזית המכרעת - אלוף פיקוד הדרום, אסף שמחוני.

היה זה רגעו הגדול של משה דיין. עיני הצבא, עיני העם, עיני העולם כולו היו נשואות אליו. היה נדמה כי במיבצע-הבזק המסחרר נפתח דף חדש בהיסטוריה הישראלית. נקבע שינוי מכריע במפה המדינית העולמית.

בצרפת קטרו העתונים קטורת-לבנה לגנרל שתוכן העיני. בבריטניה הודו ג'נטלמנים שקטים כי מייג'ור-גנרל דיין ערך מיבצע הראוי במידה מסוימת לציון. בגרמניה ציינו קציני-החורמאט לשעבר בסיוק כי אכן הישראלים הם הפרוסים של המזרח התיכון, והשוו את מלחמת סיני למסעיה-מדבר של ארה"ן רומל. אפילו הרוסים, כי הפליטים דברים קודרים על החוגים השליטים הישראלים שיצאו למסע-שושן בשרות האיפריאליזם, לא השאירו ספק כי משה דיין נכלל בהחלט ברשימה.

★ ★ ★

באותו רגע גדול הלמו מאות אלפי לבבות העם בקצב אחיד. מה שאיתם איתם לא היתה רק שמחת-הנצחון הטבעית של אומה אשר יצאה זה עתה מנצחת ממיכתן עליון של כוח. היתה זאת תחושה עמוקה יותר. הסיבות שגרמו לתחושה זו מצאו ביטוי מושלם בשרשרת

התגברות-האונים בחוץ, הפיכת ארצות-ערב למעצמה צבאית. כל זה יצר אווירה של מועקה ודכאון. אי-ששהי ב' אינסטינקט הבריא של ההמון, הרגישה האומה כי יש מכה משתף אוד לכל תופעות השפל. השחתות ה' פנימית, השרירות הממשלתית, התולניות המשקית, ההת' נתגות המפלגתית - בצורה מסתורית הו כלן קשרות בחוטים בלתי-נראים לבעית-היטוד של המדינה: בעית' הקיום שלה כגטו מנתק בתוך מחב עיון וור.

בלב העם גבר הרצון לפרוץ את חמת-הט, לצאת אל המרחב, לקפוץ מתוך הבעה המצחינה לאחר הצח של נוף הפתוח מאופק אל אופק. רצון נושא זה היה כה חזק, כה ראשוני, עד שכמעט ולא היה חשב לעם איך יבוצע הדבר, כדרכי שלום או מלחמה, כדרכי נמשק או הנשק, הפיתוי להלום בתומה המוניקה באיילי-הברזל של הצבא היה אדיר.

כל זה נוצא את ביטויו באותו מעמד גדול בשארם אל-שייך. הגיבורים היו עייפים ומאשרים. מחק קרא הבית. היתה הרגשה כללית שהמלאכה נסתיימה. במכה אחת הופלו כל החומות. לא זו בלבד שהאייב האימיתי הובס בקלות, לא זו בלבד שההכנה המדינית נראתה כי מלאכת-מחשבת גאונית, אלא שהיה נראה כאילו המציאות במרחב נשתנתה כליל: הגטו חדל מהיות גטו, הפך למלכות אדירה, כמעט תניכית.

כאשר נקראו דבריו של דויד בן-גוריון על הקמת ה' מלכות השלישית: "יוטבת תשוב להקת חלק ממלכות ישראל השלישית" הרגישו הלוחמים כי אולם קולטת את קל משק כנפיה-היסטוריה.

★ ★ ★

תוך 48 שעות קצרות התמטו תקות אלה באוהל רעוע בסערה. בקול עייף ושובר ביש דויד בן-גוריון בחצות ליל על הנסיגה. חומות הגטו שוב סגרו על ה' מדינה, החלו במסען האיטי והאכזרי חזרה לעבר ה' גבולות הקודמים.

אולם הרגשת-הדרור המשכרת של אותו רגע לא נשכחה. עוד שנים רבות יתחכחו הפרשנים אם מיבצע-סיני היה מעשה גאוני או שגיאה פנטסטית, אם נסתיים בניצחון חלקי או במפלה מוחצת. אולם לגבי העם זהו ויכוח מישג'ר במעלה. לגבוי חשוב יותר זכרו של אותו רגע, כאשר נפתחו לפתע העינים ונתגלו מאחוריהם השמיים המאירים, על כל זוהרם.

האיש שסימל את הרגע הזה היה איש-השנה של תשי"ז.

אנשי השנה של העולם הזה בשבע השנים האחרונות בשנת תשי"א עוד היה זה העולה האלמוני, שהטביע את חותמו על מאורעות השנה. הוא היה האחרון מבין א-שיי-השנה שסימל תהליך דינאמי, חיובי, יומם.

אחריו באה שורה ארוכה של אנשים שסימלו הידרדרות גוברת והולכת. אמיל שמורק, איש תשי"ב, נתן ביטוי דרמטי לשחיתות השחורים הבתי-חסמים. חים כהן, איש תשי"ג, סימל את ראשית שקיעת המשפט. רוזלף ישראל קסטנר, איש תשי"ד, סימל את נטיית האומה להפנות את מבטה אחורה, במקום קדימה, לזפש אתמול עכור במקום מחר טוב יותר. שמואל תמיר, איש תשי"ו, מנצח משפט קסטנר, סימל את התרפת-היחסים הגוברת והלכת בין שלטון חסר-ריות, שהחל סומך על חוקי-הירום יותר מאשר על אידיאלים, לבין איי-התנגדות בוודים.

היתה הרגשה כללית של שקיעה איטית בבצה, ללא תנעה קדימה. מסכיבי התעורר בהורגה המרחב הערבי. זרם אדיר של נשק שטף את מצרים. איש-השנה של תשי"ז היה גמאל עבד אל-נאצר, האיום הגדול מן החוץ. את תחושת חוסר-האונים הפנימית, נוסף החשש מפני

